

špičkové umělecké centrum světového významu. (Např. díla Chagalla, Kandinského, Ernsta, Moora, atd.)

Vedení muzea spolupracuje na přípravě kulturních akcí pro veřejnost, které se odehrávají v dalších prostorách tohoto společenského centra, zejména pak představuje tvorbu současných výtvarníků a studentů výtvarných oborů. Velký úspěch zaznamenávají také prodejní výstavy umělecky pojatých předmětů každodenní potřeby, které se od těch stereotypně používaných liší zejména rozmanitostí svého zpracování a netradičností použitého materiálu.

Národní muzeum moderního umění v Centre George Pompidou dokumentuje umístěním své sbírky způsob myšlení architektů, kteří ve své době zavrhlí stavby rozsáhlých obdélníkových sálů a upřednostnili menší a důmyslněji členěné prostory. Exponáty, které jsou v muzeu vystaveny, znamenaly pro tehdejšího člověka také velmi výraznou změnu v uměleckém vyjádření a výtvarném popisu reality. Umělecká hnutí, která počátkem 20. století radikálně ovlivňovala tvorbu výtvarníků, básníků i spisovatelů, byla podnětem k pokusu o přehodnocení zaběhlých a neustále se opakujících společenských stereotypů a životního stylu. Zmiňované pařížské muzeum se tak stalo objektem neustále ovlivňovaným myšlenkami umělců na změny pojetí života a nového způsobu vnímání světa.

Lucie Procházková

Moravské zemské muzeum v Brně

Jedno z nejstarších muzeí na našem území bylo založeno z rozhodnutí císaře Františka I. v roce 1817 jako součást Hospodářské společnosti. Neslo tehdy název Františkovo muzeum. Vědecká společ-

nost na počátku 19. století potřebovala instituci, kde by našla prostor pro realizaci svých badatelských projektů. Tou institucí se stalo muzeum. Vědy, které se pěstovaly v muzeích měly napomáhat hospodářskému růstu společnosti, měly přispět k lepšímu pochopení současného života a také podporovat zemské vlastnictví. Práce v muzeích byla soustředěna na získávání poznatků především z oblasti zabývající se přírodními vědami, historií a kulturními fenomény.

U založení tehdejšího Františkova muzea stálo mnoho významných osobností, které měly být zárukou toho, že se muzeum bude zabývat pouze odbornou prací na vědecké úrovni a také do počátků věnovaly muzeu pozoruhodné vlastní sbírky, převážně přírodnin a uměleckých předmětů.

V roce 2002 oslavilo Moravské zemské muzeum v Brně 185. výročí svého vzniku a za dobu sbírkotvorné činnosti se v jeho depozitářích nashromáždilo více než šest milionů sbírkových předmětů. Největší část tohoto fondu se váže k dějinám společnosti a přírody na Moravě a ve Slezsku.

Za léta své působnosti muzeum získalo řadu objektů, kde jsou instalovány stálé expozice a množství příležitostných výstav. Nejstarší částí je Biskupský dvůr, který získalo muzeum již v roce 1818 od olomouckého arcibiskupství. V tomto komplexu budov se nachází zoologická expozice *Fauna Moravy*, kterou doplňují sladkovodní akvária s druhy ryb vyskytujícími se na našem území. Dále zde lze shlédnout numismatickou expozici *Dějiny peněz na Moravě*, která přehledně prezentuje funkci peněz v životě společnosti a dokumentuje vývoj platidel od nejstarších dob až po 20. století. Sbírkou doplňuje expozice *Moravského medailérství*.

Roku 1991 bylo po mnoha stavebních

Hlavní vchod do Moravského zemského muzea ze Zelného trhu.

Foto: Lucie Procházková 2001

úpravách veřejnosti zpřístupněno centrum Moravského zemského muzea na Zelném trhu – Dietrichsteinský palác, kde jsou v současné době instalovány expozice *Pravěk Moravy, Velká Morava, Morava ve středověku*. Těmito sbírkami je představen přehled vývoje osídlení tohoto území od prvního výskytu člověka přes příchod Slovanů, slovanské osídlení v 6. – 10. století a změny společnosti po zániku Velkomoravské říše až po dobu 14. – 15. století. Mineralogicko-petrografická expozice *Svět nerostů* dokladuje rozmanitost nerostného bohatství Moravy a Slezska a paleontologická expozice *Zaniklý život na Moravě* zase jednotlivé geologické etapy tohoto území.

Dalším objektem, které muzeum získalo v roce 1957 je Palác šlechtičen pocházející ze 70. let 17. století a původně sloužící jako nadační zařízení pro výchovu opuštěných šlechtických dívek. Do roku

1999 zde byla veřejnosti přístupná expozice s názvem *Lid v pěti generacích*, která dokumentovala tradiční oděv, lidové umění a předměty každodenní potřeby z jednotlivých oblastí Moravy. Na rok 2004 se připravuje nová stálá expozice a v současné době je zde instalována výstava vývoje dámského spodního oděvu od 80. let 19. století do 30. až 40. let 20. století. Součástí této sbírky je i dobové dětské a mužské prádlo včetně koupacích úborů.

Stálou expozici *O původu a vývoji člověka a počátcích jeho kultury* lze shlédnout v moderním Pavilonu Anthropos. Díky nálezům z celého světa dokumentuje vývoj člověka a kulturu a umění paleolitických lovců. V objektu se konají také dlouhodobé výstavy, které se zaměřují na aktuální témata našeho života.

Také Památník Leoše Janáčka, Mendelianum s expozicí *Mendlova badatelská*

práce ve vývoji přírodovědného poznání a Památník Bible kralické (v Kralicích nad Oslavou), seznamující s historií tajné českobratrské tiskárny a od roku 1992 také s expozicí *J. Á. Komenský a historie jeho doby*, dokládají neuvěřitelnou rozmanitost a rozsáhlost dlouholeté sbírkotvorné činnosti Moravského zemského muzea.

Mimo město Brno spravuje muzeum ještě další dva objekty – Starý zámek v Jevišovicích, kde je návštěvníkům představena expozice *Historický vývoj Jevišovicka*, depozitář lidového nábytku, stálá výstava historických hudebních nástrojů a dlouhodobá výstava *Umění skalních maleb*. Na zámku v Budišově je zpřístupněn depozitář zoologického oddělení se sbírkou exotických i tuzemských ptáků, savců, ryb a obojživelníků, s trofejemi z loveckých výprav do Afriky, Asie a Kanady.

Několik let je také v Dietrichsteinském paláci v provozu Dětské muzeum, kde se připravují pro malé návštěvníky interaktivní expozice, které hravou formou vždy shrnují nejdůležitější poznatky z nabízené výstavy. Vedení muzea se tedy velmi zajímavými prostředky snaží zaujmout co možná nejširší řady veřejnosti tak, aby seznamování se s životem našich předků bylo příjemným vyplněním našeho volného času. *Lucie Procházková*

Staropražské Vánoce

Výstava v Muzeu hl. m. Prahy

V období od adventu 2002 do Hromnic 2003 (od 28. 11. 2002 do 2. 2. 2003) uspořádalo Muzeum hl. m. Prahy v Praze výstavu Staropražské vánoce, kterou připravil dr. Zdeněk Míka, CSc., jenž je též autorem katalogu.

Výstava se koncentrovala na 19. století.

Nejdříve nastiňovala obraz zimní Prahy a poté podávala obraz mikulášských a vánočních trhů na dobových fotografiích, litografiích apod. Ty doprovázely trojrozměrné předměty jako byly perníkové formy, štočky k tisku svatých obrázků a tyto obrázky s vánočními motivy, jesličkové figurky pražské nebo příbramské proveniencí, podomácku vyráběné loutky prodávané na pražských trzích apod. Ty byly doprovázené letáky z mikulášských zábav ze začátku 20. století. Poté zde byly prezentovány skladby, jež zněly na kůrech pražských kostelů v 18. a 1. pol. 19. století, v rukopisných a tištěných zápisech (některé byly přímo z kůrů jednotlivých kostelů), dále hudební nástroje používané při interpretaci vánočních skladeb, kancionály ze 17. – 19. století s vánoční tematikou (adventní písně a vánoční koledy). Celek uzavíraly betlémy. Jejich pasáži dominovala zvětšená fotografie části nejstaršího z nich, který pochází z prvního desetiletí 17. století a nachází se v kapucínském kostele P. Marie Andělské na Loretánském náměstí. Z prezentovaných betlémů je možno připomenout soubor 13 jesličkových figurek z konce 17. nebo počátku 18. století z kláštera karmelitek na Malé Straně, jesličky, které jsou údajně z Lobkovického paláce a pocházejí z přelomu 18. a 19. století, a papírové vystřihovací betlémy pražských tiskařů z 19. století. V souvislosti s tím byla připomenuta tradice vánočního stromku, který pražské veřejnosti poprvé představil roku 1812 v libeňském záměčku intendant a režisér Stavovského divadla Johann K. Liebiech. Staré tisky potom připomenuly vánoční besídky pro děti na počátku 20. století. Kovové formičky na pečivo, čokoládové figurky a forma na těsto ve tvaru ryby navodily atmosféru vánoční kuchyně.